

Nr 14

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckt motion om införande av särskild beskattning för sjöfolk.

(2:a avd.)

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, II: 166, av herr *Königson* m. fl. har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att från den 1 januari 1957 införa en sjömansskatt i enlighet med det förslag, som 1949 framlades av sjömansskatteutredningen (SOU 1949: 27), innefattande dels en lag om sjömansskatt och dels de fullföljdsändringar i vissa andra författningar, varom förslag ävenledes framlagts av utredningen».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionen framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Frågan om införande av en slutgiltig källskatt för sjömän uppmärksammades redan i samband med källskattesystemets införande. De därvid förda diskussionerna föranledde dock i huvudsak inte andra bestämmelser för sjömän än för andra skattskyldiga. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 65, vari 1945 års bevillningsutskott behandlade det i proposition nr 370 framlagda förslaget till ny uppbördsförordning m. m., hemställde utskottet i anledning av motionsvis framställda yrkanden i ämnet om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag till ändrade regler angående beskattning och utskyldsbetalning för sjömän.

Den av riksdagen begärda utredningen utfördes av särskilda sakkunniga, vilka antog benämningen sjömansskatteutredningen. I sitt ovannämnda, år 1949 avgivna betänkande föreslog utredningen, att sjömännen skulle erlägga skatt för sin inkomst ombord i form av sjömansskatt. Denna skulle vara definitiv, vilket bl. a. innebar att inkomsten inte sedermera skulle deklarerars eller taxeras. Sjömansskatten skulle uttas genom avdrag på den kontanta inkomsten enligt särskild tabell; särskilt tillägg för naturaförmåner skulle inte göras, utan hänsyn till dessa förmåner skulle tas redan vid fastställande av tabellens skattebelopp. Tabellen skulle grundas på förut sättningen att sjömannen hade inkomst ombord under tio av årets månader. Kommunalskatten skulle beräknas efter en enhetlig, förhållandevis låg utdebitering och gå till fördelning mellan hemortskommunen och vederbörande landsting. Sjömännen skulle erhålla vanliga debetsedlar å preliminär A-skatt. Från dessa skulle i sjömannens sjöfartsbok antecknas debetsedelns år och nummer samt den kolumn i A-skattetabellen som skulle användas.

Med ledning av denna anteckning skulle därefter skatt kunna avdragas enligt den särskilda sjömansskattetabellen. De innehållna skattebeloppen skulle av fartygens befälhavare redovisas till rederiet och därifrån till ett för riket gemensamt sjömansskattekontor i Göteborg.

Enligt utredningens förslag skulle sjömännen i vanlig ordning taxeras för inkomst i land, och vid uträkning av statlig inkomstskatt skulle inkomsten ombord och inkomsten i land sammanläggas. På samma sätt skulle hänsyn till inkomsten ombord tas vid samtaxering med äkta make. För att möjliggöra detta skulle uppgift om intäkter ombord och avdragen sjömansskatt av sjömansskattekontoret sändas till taxeringsnämnden och den lokala skattemyndigheten i sjömannens hemort. Sistnämnda myndighet skulle även verkställa fördelning av genom sjömansskatt influtna kommunalskattebelopp. För att undvika att sjömän, som erlagt sjömansskatt, i enskilda fall fick högre skatt än vid taxering i vanlig ordning föreslogs särskilda regler av innebörd bl. a. att sjömännen skulle kunna begära att bli överförda till taxering enligt allmänt gällande regler.

Utredningens förslag anmäldes i propositionen nr 100 till 1953 års riksdag. I propositionen uttalade dåvarande chefen för finansdepartementet att förslaget vid remissbehandling blivit avstyrkt eller föremål för betydande erinringar i ett stort antal yttranden. Departementschefen ansåg att de gjorda invändningarna måste väcka tveksamhet inför förslaget. Å andra sidan erinrade departementschefen om de speciella olägenheter som de allmänna taxerings- och uppbördsreglerna medförde för sjöfolket. Ett genomförande av förslaget skulle emellertid ingalunda undanröja alla olägenheter. Vägdes mot varandra det trots allt begränsade värde, som förslaget innebar för sjöfolket, mot gjorda principiella invändningar och påpekade administrativa olägenheter, fann departementschefen att han inte kunde förorda förslagets genomförande. Det tillades emellertid att därmed ej var utsagt att det då föreliggande eller något därmed likartat förslag ej framdeles kunde ånyo övervägas.

I de i anledning av propositionen väckta likalydande motionerna I: 390 och II: 480 hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla om en förnyad överarbetning och översyn av sjömansskatteutredningens förslag till sjömansskatt samt att, sedan denna utredning verkställdes, förslag till definitiv sjömansskatt snarast möjligt måtte föreläggas riksdagen.

1953 års bevillningsutskott uttalade i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 33 att sjömansskatteutredningens förslag i stort sett innebure den linje, efter vilken en lösning av frågan borde sökas. Skulle sjöfolkets önskemål kunna tillgodoses, vilket för utskottet tedde sig angeläget, kunde det vara nödvändigt att i en del hänseenden frångå eljest gällande beskattningsnormer. Med hänsyn till de i remissyttrandena gjorda erinringarna, särskilt i vad de avsåge med förslaget förenade administrativa olägenheter, godtog emellertid utskottet departementschefens mening. Samtidigt uttala-

de utskottet som önskvärt att, sedan i propositionen föreslagna provisoriska åtgärder prövats någon tid, ett nytt övervägande av frågan verkställdes på grundval av vunna erfarenheter och i viss anslutning till utredningsförslaget. Utskottet hemställde att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville, med beaktande av vad som anförts i utskottets betänkande, ompröva frågan om en definitiv sjömansskatt samt för riksdagen framlägga det förslag som därav kunde föranledas.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 februari 1956 har chefen för finansdepartementet tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att utreda frågan om särskilda skatte- och uppbördsregler att gälla för sjömän. I direktiven för de sakkunniga har bl. a. erinrats om att frågan om sjömännens beskattning uppmärksammats av Nordiska rådet. Vid rådets session i Oslo den 9—18 augusti 1954 hade sålunda antagits en rekommendation till regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige att överväga spörsmålet om att ingå en konvention om gemensamma regler för beräkningen av skatt för sjömän och för uppbörden av denna skatt. Rekommendationen grundade sig på ett betänkande, nr 16, från rådets juridiska kommitté. Däri framhölls bl. a. att en lag om definitiv sjömansskatt genomförts i Norge och att denna lag enligt inhämtade uppgifter fungerade tillfredsställande. Även om det stode klart, uttalade kommittén vidare, att regeringarna vid sina överväganden främst torde komma att ha sin uppmärksamhet inriktad på det norska systemet, önskade kommittén inte utstaka några bestämda riktlinjer för den ifrågasatta konventionen. På svenskt initiativ hade emellertid den 12 och 13 december 1955 i Oslo hållits överläggningar i frågan mellan representanter för de danska, finska, norska och svenska finansdepartementen. Island hade under överläggningarna varit representerat av en observatör. Sverige hade företrätts av en särskild delegation.

I direktiven uttalar departementschefen vidare att han av den svenska delegationen inhämtat, att konferensen, efter att ha mottagit en ingående orientering rörande det norska systemet för sjömansbeskattning, enhälligt kommit till den uppfattningen att syftet med Nordiska rådets rekommendation bäst kunde tillgodoses genom att man i ett första skede undersökte förutsättningarna att inom varje nordiskt land, där man för närvarande saknade en definitiv källskatt för sjömän, genomföra en sådan. Det norska systemet kunde därvid erbjuda vägledning. Man hade å andra sidan varit medveten om att utformningen av eventuella regler för en sjömansbeskattning måste i varje land ta intryck av den där gällande skatte- och uppbörds-lagstiftningen. Vid Oslokonferensen uttalades vidare, att, därest ett internt utredningsarbete skulle i nordiska länder utan definitiv källskatt för sjömän igångsättas, detta arbete borde bedrivas i nära kontakt de nordiska länderna emellan. Om detta utredningsarbete förde fram till lagstiftning, skulle därefter frågan om ingående av en konvention sådan som den av Nordiska rådet avsedda upptagas till förnyat övervägande.

Departementschefen framhåller ytterligare i direktiven bl. a. följande.

Mot det resultat, som uppnåddes vid överläggningarna i Oslo synes intet vara att erinra från svensk synpunkt. Den lämpligaste vägen att gå fram måste nämligen även enligt min mening vara att i varje land internt undersöka möjligheterna att genomföra en definitiv källskatt för sjömän. Den av riksdagen begärda utredningen i denna fråga bör därför nu komma till stånd. Genom det inledda nordiska samarbetet på området har också gynnsamma förutsättningar tillskapats för att nå största möjliga likformighet vid en lagstiftning i de nordiska länderna. Till frågan om en konvention på området bör man återkomma framdeles. — — — — —

— — — — — Det blir helt naturligt utredningens främsta uppgift att beakta de invändningar om olägenheter av administrativ och liknande art som framfördes mot sjömansskatteutredningens förslag samt att undersöka möjligheterna att nå fram till en ordning, som är administrativt mindre tyngande. Största möjliga enkelhet i tillämpningen måste alltså eftersträvas även om detta får ske till priset av vissa avsteg från eljest vedertagna principer på beskattningsområdet. Vad sistnämnda synpunkt angår, vill jag framhålla att det i själva verket torde vara en ofrånkomlig förutsättning för frågans lösning, att man för sjöfolkets del godtar andra, mera standardiserade och måhända gynnsammare beskattningsregler än för övriga medborgargrupper. Sålunda kan bli erforderligt överväga att vid taxering och debitering av skatt för inkomster i land bortse från inkomst av ombordanställning i allt fall då sistnämnda inkomst är av mindre omfattning. Det kan även bli nödvändigt att göra avsteg från gällande principer för samtaxering av äkta makar. Å andra sidan kan det även bli ofrånkomligt att för den ombordanställdes vidkommande avstå från sådana speciella regler som rätt för denne att från sin inkomst ombord påkalla avdrag för underskott å förvärvskälla i land, periodiskt understöd o. likn. Kommunernas anspråk på skatteintäkter av sjöfolket skapar även särskilda problem, som möjligen måste lösas efter mera schablonmässiga regler för att undvika ett alltför tyngande och vidlyftigt administrativt förfarande.

I den föreliggande motionen har anförts i huvudsak följande.

Huvudmotivet för en särskild och lindrigare beskattning av sjöfolk vore dels att dessa inte på samma sätt som andra medborgare kunde utnyttja de sociala förmåner, som betalades med skattemedel, och dels att sjöfolk, på grund av att de kunde sägas ha sitt hem ombord, borde få betala lika skatt i förhållande till sin inkomst. Härtill hade numera kommit att svenskt sjöfolk bl. a. på grund av beskattningen i allt större utsträckning lämnade svenska fartyg för att segla med utländska. Denna utveckling hade fortgått så långt att Sjöfolksförbundet i höstas kunde rapportera att omkring 30 procent av dess medlemmar vore utlänningar. Det stora antalet utlänningar i svenska handelsflottan kunde utan tvivel i ändrat politiskt läge bli ett allvarligt problem för bemanningen av de svenska fartygen. Om denna utveckling skulle fortsätta, bleve också den ökade yrkesutbildningen för sjömän i långa stycken meningslös, eftersom ju avsikten inte kunde vara att landet skulle utbilda sjöfolk för främmande länders handelsflottor. Införandet av en speciell beskattning för sjöfolk vore därför ett brådskande ärende.

Utskottet. I den föreliggande motionen har framställts yrkande av innebörd att riksdagen skulle besluta införa en definitiv källskatt för sjömän. Motionärerna har tänkt sig ett genomförande av det utav sjömansskatteutredningen år 1949 framlagda förslaget till lag om sjömansskatt m. m.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen hade riksdagen senast år 1953 att taga ställning till frågan om en definitiv källskatt för sjömän. Detta skedde i samband med riksdagsbehandlingen av proposition nr 100, vari framlades förslag till ny uppbördsförordning m. m. I propositionen anmäldes jämväl sjömansskatteutredningens nyssnämnda förslag. Föredragande departementschefen uttalade därvid att förslaget till sjömansskatt vid remissbehandlingen blivit avstyrkt eller föremål för betydande erinringar i ett stort antal yttranden, samt att de gjorda invändningarna måste väcka tveksamhet inför förslaget. Vägdes mot varandra det trots allt begränsade värde, som förslaget innebure för sjöfolket, mot gjorda principiella invändningar och påpekade administrativa olägenheter, fann departementschefen att han inte kunde förorda förslagets genomförande.

I de i anledning av propositionen väckta motionerna yrkades ej heller genomförande av utredningens förslag. Däremot hemställdes i vissa motioner skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om ny utredning av frågan. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 33 uttalade 1953 års bevillningsutskott bl. a. att sjömansskatteutredningens förslag i stort sett innebure den linje, efter vilken en lösning av frågan borde sökas. Med hänsyn till de i remissyttrandena gjorda erinringarna, särskilt i vad de avsåge med förslaget förenade administrativa olägenheter, godtog emellertid utskottet departementschefens mening. Ett nytt övervägande av frågan borde dock enligt utskottets mening äga rum. Utskottet förordade därför skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan att Kungl. Maj:t ville, med beaktande av vad utskottet i betänkandet anfört, ompröva frågan om en definitiv sjömansskatt och för riksdagen framlägga det förslag som därav kunde föranledas.

Frågan har därefter, såsom ovan framhållits, uppmärksamrats av Nordiska rådet. Vid rådets session i Oslo den 9—18 augusti 1954 har sålunda antagits en rekommendation till regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige att överväga spørsmålet om att ingå en konvention om gemensamma regler för beräkning av skatt för sjömän och för uppbörden av denna skatt. Sedermera har representanter för de danska, finska, norska och svenska finansdepartementen hållit överläggningar i frågan. Man har därvid enats om att i ett första skede undersöka förutsättningarna att inom varje nordiskt land, där man för närvarande saknar en definitiv källskatt för sjömän, genomföra en sådan. Om det utredningsarbete, som sålunda förutsättes skola äga rum, för fram till lagstiftning, skall därefter frågan om ingående av en konvention sådan som den av Nordiska rådet avsedda upptagas till förnyat övervägande. Till fullföljande av vad sålunda överenskommits har chefen för finansdepartementet i Sverige med stöd av Kungl. Maj:ts be- myndigande den 3 februari 1956 tillkallat särskilda sakkunniga, bland vil-

ka ingår företrädare för sjöfolket och rederinäringen, med uppdrag att utreda frågan om särskilda skatte- och uppbörsregler att gälla för sjömän.

Utskottet är väl medvetet om att nuvarande beskattningsregler medför särskilda olägenheter för sjöfolket på grund av dess speciella arbetsförhållanden. Det är därför enligt utskottets mening angeläget att sjömännens önskemål om för dem lämpliga taxerings- och uppbörsregler så långt möjligt tillgodoses. Såsom 1953 års bevillningsutskott uttalat bör emellertid sjömansskatteutredningens förslag i ämnet inte i oförändrat skick genomföras, bl. a. på grund av de invändningar om olägenheter av administrativ art som riktats mot förslaget. Det i den förevarande motionen framförda yrkandet kan utskottet därför inte tillstyrka. Då den förnyade utredning av ifrågasvarande spörsmål, varom 1953 års riksdag hemställt, numera igångsatts, anser utskottet någon åtgärd från riksdagens sida inte vara påkallad, utan avstyrker utskottet den föreliggande motionen.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att motionen II: 166 av herr Königson m. fl. om införande
av särskild beskattning för sjöfolk icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 februari 1956

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Sjö Dahl, Heüman, Spetz, Franzon, Gustaf Elofsson, Eriksson, Söderquist, Velander, Niklasson och Falk; samt

från a n d r a kammaren: herrar Olsson i Gävle, Kristensson i Osby, Nilsson i Svalöv, Sjölin, Allard, Kärrlander, Wiklund, Henriksson, Christenson i Malmö och Jansson i Aspeboda.